

Økonomisk Efterretningsvæsen.

Et Foredrag i »Nationaløkonomisk Forening«
den 25de Oktober 1894.

Af

cand. polit. Valdemar Frederiksen.

„Nationaløkonomisk Forenings“ højt ærede Bestyrelse har opfordret mig til at behandle Spørgsmaalet: Telegrambureauernes Betydning for den økonomiske Udvikling. Bestyrelsen har gennem denne Opfordring vist, at den anerkender Telegrambureauerne som en virkende Faktor i det økonomiske Samfundsliv. Da det imidlertid kan fastslaaes som en erfaringsmæssig Kendsgerning, at ikke alle har en lige saa klar Opfattelse af Telegrambureauernes Rolle i det økonomiske Efterretningsvæsen og den Betydning, de derigennem har for Økonomien, vil det vistnok findes rimeligt en Gang at se lidt, hvorledes vort økonomiske Efterretningsvæsen er indrettet og særligt betragte det faktisk mest benyttede Efterretningsmedium, Telegrambureauernes Virksomhed i denne Retning. Det kunde da være, at man derefter kunde komme ind paa at drøfte, hvad der endnu maatte være at gøre paa dette Omraade.

Det ligger i Sagens Natur, at der her ikke kan være Tale om nogen statistisk Undersøgelse. Efter-

retningernes Betydning lader sig ikke maale og behandle statistisk, og de Slutninger, man kunde drage af en Statistik over Telegrambureauernes indgaaede og udgaaede Telegrammer og lignende, vilde være uden Betydning for Besvarelsen af Spørgsmaalet om Telegrambureauernes Rolle i det økonomiske Efterretningsvæsen, idet en Mængde af de Telegrammer, Bureauerne offentliggør, som bekendt er uden økonomisk Betydning.

Takket være Telegrafens og Telefonens Udvikling er vi nu naaet til at kunne sprede Efterretningerne med stor Hastighed. For de Meddelelsers Vedkommende f. Ex., som gaar fra Øst til Vest, indhentes saaledes ofte Tidsforskellen, saa at disse Meddelelser nominelt naar frem, før de ere afsendte. Det har i de seneste Dage været Tilfældet med Bulletinerne fra Livadia om Kejser Alexanders Sygdom.

Hvorledes udnyttes nu disse fortrinlige Midler til et hurtigt Efterretningsvæsen til Bedste for den materielle Kulturudvikling, i første Række Handelen?

Stillingen er jo nu den, som Gehejmeetatsraad Tietgen har udtrykt det i Forordet til C. Hages Handelsvidenskab: „Nutildags er det ikke særligt den store Formue, men fuldt saa meget det vide Blik og det omfattende Kendskab til en Række mangeartede Forhold, fremfor alt dog den hastige og sikre Forstaaelse og Vurdering

af de Kendsgerninger, der nu gennem Telegrafien er Allemands Ejendom, hvorpaa det kommer an. Under den voxende Konkurrence er Kundskab den herskende Livsmagt, og nuomstunder vil det derfor blive den klogeste, ikke den rigeste Købmand, der gaar af med Sejren.“ Tietgen siger altsaa her til Købmændene: Det er den hastige og dog rigtige Vurdering af de Kendsgerninger, der nu gennem Telegrafien er Allemands Ejendom, det fremfor alt andet kommer an paa, om de vil deltage i Nutidskonkurrencen.

Men nu er Spørgsmaalet: Hvorledes bliver disse Kendsgerninger, de økonomiske og politiske Begivenheder Verden over, hvorledes bliver de gennem Telegrafien Allemands Ejendom? Enhver Købmand har jo dog ikke et Korrespondentsystem, der strækker sig til alle Verdensdele — et saadant vilde jo langt overstige hans økonomiske Evne, — og dog maa han under de nuværende Forhold, da Varernes Prisniveau og Transportforhold er afhængige af Høstudsigter, Arbejdsforhold, Ændringer i den økonomiske Lovgivning, Vejrforhold osv. osv. ofte i de fjærneste Lande — tag danske Smørproducenters Afhængighed af avstralske Udførselspræmier —, vide Besked med og strax kunne vurdere enhver Forandring i disse Forhold, saa snart de direkte eller indirekte berører Produktion eller Omsætning af de Varer, hvormed han beskæftiger sig.

Der opstaar altsaa her den Opgave at stille saadanne Oplysninger af Betydning for Omsætningen til Raadighed for Handlende og i anden Række for Producenter og Konsumenter, og at gøre det paa en

saadan Maade, at enhver Handlende kan vide sig tryk imod, at hans Konkurrenter før ham har Oplysningerne i Hænde og kan udnytte dem.

Denne Ópgave er søgt løst gennem Udviklingen af de saakaldte Telegrambureauer eller telegrafiske Korrespondancebureauer. Det er efterhaanden lykkedes at skabe en stor og stærk Association af saadanne Bureauer, som nu ved Hjælp af Korrespondenter overalt, hvor Telegraf- og Telefontraadene naar hen, kan bringe praktisk alle økonomisk betydningsfulde Begivenheder til Børsernes, Købmændenes og den producerende og konsumerende Almenheds Kundskab. Telegrambureauernes Udvikling er sket i Kraft af den Tillid, hvormed navnlig Børserne og Dagspressen har henvendt sig til dem og gjort Brug af deres telegrafiske Efterretninger, som det var umuligt for den enkelte Børs eller det enkelte Blad at skaffe sig uden uforholdsmæssigt større Omkostninger. Gennem indbyrdes Association er Bureauernes Organisation bleven universel, og de har derved efterhaanden naaet Betingelserne for at distancere private Efterretninger paa det Omraade — det almeninteressante —, paa hvilket Bureauerne alene kan bevæge sig. Og Bureauernes Efterretninger har dernæst den Ejendommelighed ved sig, set fra den enkelte Købmands Side, at de kendes af hans Konkurrenter baade i Indland og Udland, og han tør selvfølgelig ikke, hvor vel underrettet han end maatte være ad privat Vej, være uvidende om, hvad hans Konkurrent véd. Disse Bureautelegrammer, der gennem Børsernes, Købmændenes og Dagbladernes Abonnement i Løbet af faa Timer, under-

tiden faa Minuter, blive Allemands Ejendom, dem er det altsaa, Tietgen praktisk talt tænker paa, naar han taler om det, som det fremfor alt kommer an paa at kende og vurdere for den Købmand, der vil konkurrere.

Til Belysning af, hvorledes Telegrambureauerne løser deres Opgave, og af de faktiske Garantier, man har for deres Paalidelighed og Hurtighed, kan et Blik paa de eksisterende Bureauer være et brugbart Middel.

Den Telegrambureau-Association, som indtager den ledende Stilling og har etableret det mest udstrakte telegrafiske Efterretningsvæsen, er den, hvis Kærne dannes af Reuters Bureau i London, Agence Havas i Paris og Wolffs Telegrambureau i Berlin. Disse tre Bureauer har delt Evropa mellem sig, saaledes at det ene Bureau gennem sit Korrespondentsystem opsamler de almeninteressante Efterretninger fra den ene Tredjedel af Evropa, det andet fra den anden, det tredje fra den tredje Tredjedel, hvorefter de strax telegraferer til hinanden de Efterretninger, der kan interessere de andre Bureauer. De respektive Bureauers Korrespondenter kommer saaledes til at virke som Fælleskorrespondenter for alle tre Bureauer og derigennem for alle den civiliserede Verdens Blade og Børser af Betydning. Det bliver herved Bureauerne muligt at bringe Korrespondentsystemet til et meget højt Standpunkt uden ruinerende pekuniære Ofre for det enkelte Bureau. Paa den anden Side er Ordningen

saaledes, at hvert Bureau i Associationen kan betragte de øvrige Bureaus Korrespondenter som sine og i ethvert givet Øjeblik, naar der sker noget af særlig Vigtighed for paagældende Bureau paa en eller anden Plads, ligegyldigt hvor, strax give Ordre om direkte telegrafisk Betjening.

De tre nævnte Hovedbureaus Virkefelter er fordelt paa følgende Maade: Agence Havas har Frankrig og de sydevropæiske Lande, Reuters Bureau har i Evropa væsenligt kun Storbritannien og Irland, Wolffs Bureau har Midteuropa og Nordevropa. Reuters er det Bureau, som i det væsentlige har organiseret Korrespondentsystem og Filialbureauer udenfor Evropa; kun i henholdsvis Frankrigs og Tysklands koloniale Besiddelser virker henholdsvis Havas og Wolff. I Nordamerikas Forenede Stater har næsten hele Pressen sluttet sig sammen om et Bureau, „The Associated Press“, som har kontraheret med de tre store evropæiske Bureauer om deres Materiale. — I adskillige af de evropæiske Lande har Forholdene imidlertid udviklet sig saaledes, at Hovedbureauerne ikke har organiseret Filialer, men har sluttet Kontrakter med selvstændige, nationale Telegrambureauer. Mod et vist Honorar optages disse mindre Bureauer i Associationen, hvorved de erhverver Ret til Verdensbureauernes hele Materiale og paa den anden Side forpligter sig til at sende de Bureauer i Associationen, som maatte ønske direkte Betjening, Telegrammer fra vedkommende Land. I de skandinaviske Lande findes der tre saadanne nationale Telegrambureauer, hvis Historie imidlertid har knyttet dem saa nøje sammen,

at de lige overfor Hovedbureauerne udgør en Enhed, idet det danske Bureau, Ritzaus Bureau i København, paa samtlige tre Bureaus Vegne har kontraheret med Hovedbureauerne og danner Gennemgangsledet for „Svenska Telegrambyråns“ og „Norsk Telegrambureauus“ Forsyning med udenlandske Efterretninger. Lignende nationale Telegrambureauer — i Kontraktforbindelse med Hovedbureauerne — findes i Østerrig, Italien og Rusland, ligesom Bureauerne i Hamburg, „Hamburgische Börsenhalles Abtheilung für Telegraphie“, og i Bremen staar med en vis Selvstændighed overfor Wolffs Bureau.

Alle disse Bureauer, større og mindre, er med Undtagelse af det østerrigske og fra første Januar 1895 det russiske private Entrepriser og ikke hverken Statsbureauer eller Pressebureauer. Kan der paapeges svage Sider ved Bureauernes Stilling som private Forretninger — det kan undertiden svække deres Autoritet —, saa kan det dog vistnok hævdes, at de gode Sider herved er langt de overvejende.

Det er saaledes heldigt, at Telegrambureauerne er uafhængige af Regeringerne. Regeringen kunde jo, særligt under Krigsforhold eller diplomatiske Forviklinger, tiltage sig en langt stærkere positivt dirigerende Myndighed over et afhængigt Bureau end den rent politimæssige, den nu kan udøve over Telegrambureauerne som over Pressens Organer og de enkelte Borgere. Vi ser jo for Tiden to Regeringer, Kinas og Japans, under Krigsforholdene i Østasien dels standse den ordinære Telegrafering af Efterretninger, navnlig af dem, der maatte være i Disfavør af vedkommende krigsførende Magt, dels besørge

den ene kraftige Krigsløgn efter den anden ud i Verden. Under saadanne Forhold er det aabenbart heldigst, at Telegrambureauerne og deres Korrespondenter kan emancipere sig fra Regeringerne. Under normale Forhold derimod maa det være Telegrambureauernes Opgave at søge Forbindelse med og optræde loyalt overfor Regeringerne uden at gøre sig til deres Tjenere. Da Regeringerne jo ofte tager Beslutninger af stor økonomisk Rækkevidde og med større Kraft end Private kan skaffe sig autentiske Oplysninger om økonomiske Forhold af Vigtighed, er det jo givet, at de tidligst og i den nøjagtigste Form kan give Offenheden de Meddelelser af økonomisk Betydning, de saaledes sidder inde med. Det ligger da i Forholdets Natur, at Telegrambureauerne af Hensyn til deres Kommittender maa stræbe at staa i et saadant Forhold til Regeringerne, at de kan erholde de fornødne Meddelelser hos dem til Offentliggørelse. Regeringerne opnaar derved hurtig og nøjagtig Offentliggørelse samtidigt i Indlandet og Udlandet og behøver kun at vælge det passende Tidspunkt for Offentliggørelsen. Bureauet bør til Gengæld bringe det Materiale af økonomisk politisk Natur, det erholder, til Regeringens Kundskab saa hurtig som muligt, og i alle Tilfælde, hvor vigtige Efterretninger skulde naa Bureauet fra mindre sikre Kilder, konferere med Regeringen. Paa den anden Side kan Telegrambureauerne ikke uden at gøre deres Stilling uholdbar paatage sig nogen Forpligtelse til at bringe enhversomhelst Regeringsmeddelelse eller bringe den i given Form. Telegrambureauet maa stedse til alle Sider værg

sig mod at blive misbrugt i politiske Formaals Tjeneste og maa ogsaa overfor Regeringsmeddelelser forbeholde sig sit erfaringsmæssige Skøn om, hvad det kan offentliggøre og hvad ikke.

Det er ligeledes heldigt, at Telegrambureauerne ikke er rene Pressebureauer, hvorved jeg forstaar Bureauer, som Pressen har etableret og indrettet alene efter sit Behov. Ganske vist falder Pressens, Bureauernes og Publikums Interesser med Hensyn til Telegramfetterretninger væsenligt sammen, men det er dog ikke sandsynligt, at et Pressebureau altid vilde bringe de Ofre, Børsernes og Handelsstandens særlige Ønsker kræver, og det er heller ikke sandsynligt, at Pressen, hvis enkelte Organer er delte i stridende Partier og forfølger indbyrdes modsatte Tendenser, vilde kunne enes om Driftsprinciperne for et fælles Telegrambureau. Dertil kommer nu et praktisk Hensyn, naar der maatte blive Tale om at oprette Pressebureauer. De tre Hovedbureauer er alle organiserede som store, kapitalstærke, til alle Sider uafhængige Aktieselskaber, organiserede med den Opgave for Øje at tilfredsstille baade Pressens Krav, og de Privates, hvis økonomiske eller politiske Interesser foranlediger dem til at træde i Forbindelse med Bureauet, og det vilde da nu være vanskeligt at faa disse Bureauer til at indlade sig med nye Foretagender, der stod i direkte Afhængighedsforhold, det være sig til Pressen, Regeringen, Børsen eller en anden mægtig Institution i paagældende Land. — Mellem Pressen og Telegrambureauerne bør der derimod bestaa et saadant Forhold, at de loyalt udvexler Meddelelser —

saa vidt ske kan under Hensyn til begge Parters Konkurrenter — og søger at opnaa det kvalitativt og kvantitativt bedst mulige Resultat ved indbyrdes at paapege og søge oplyst det politisk og økonomisk interessante, der foregaar i og udenfor Landet. Som et Exempel paa intimt Samarbejde her kan nævnes, at Bureauet i Berlin erholder Korrekturafræk tilsendt fra de vigtigste berlinske Blades Trykkerier, altsaa før Bladene er gaaede i Pressen, og saaledes imod Citeringspligt overfor vedkommende Blade bliver i Stand til at telegrafere disse Blades Nyheder undertiden saa tidligt, at de i andre Byers Blade kan trykkes samtidigt med, at det berlinske Blad, der bringer Nyheden, udgaar. Under andre Former — direkte Meddelelser fra Redaktionerne osv. — finder det samme Sted i London.

Man har undertiden udtalt Frygt for, at Telegrambureauernes Indehavere skulde benytte sig af deres Forhaandsviden til privat Spekulation eller endogsaa udsende falske Efterretninger med dette Formaal. Alene i Bureauernes Forhold til Børserne ligger Beviset for, at dette ikke kan finde Sted. Den Omstændighed, at Bureauet har forpligtet sig til at betjene Børsen med de Kurstelegrammer, den behøver, tvinger selvfølgelig Bureauet til i lige Grad at tage sig i Agt for Haussen og Baissen paa vedkommende Børs og notere den faktiske Kurs. Enhver Fejl, den være sket ubevidst eller bevidst, vil strax blive paataalt fra deres Side, den gaar ud over,

og ligesaa enhver Forsinkelse, som Bureauet ikke kan paavise Aarsagen til. Bureauernes Historie viser da ogsaa kun et Exempel paa et Forsøg paa Spekulation fra en Bureaumands Side, og det mislykkedes selvfølgelig ynkeligt.

Flere af de Hovedkilder, af hvilke Telegrambureauerne øser deres Viden, er allerede nævnte, saaledes den internationale Bureauorganisations Korrespondenter, Regeringerne og Redaktionskontorene. For de økonomiske Efterretningers Vedkommende er der endnu flere meget vigtige Kategorier af Meddelere, som Bureauet maa staa i Forbindelse med for at kunne løse sin Opgave: det er alle de private økonomiske Institutioner, Selskaber og Foreninger. Det er Bankerne, Forsikringsinstitutterne, Børsen, de industrielle Aktieselskaber, Dampskibsselskaberne, Landbrugets, Industriens og Handelens store Associationer, Fagforeningerne, og saa fremdeles. Bureauet maa overfor disse Institutioner stille sig saaledes, at de trygt kan bringe Bureauet Meddelelser uden Frygt for Indiskretion og med Forvisning om, at Bureauet vil bringe alle de Meddelelser, der har virkelig almindelig Interesse, til Offentlighedens Kundskab i saa vidt Omfang, som Meddelelsens Art tillader. Man kan jo f. Ex. ikke telegrafere Aalborgs Banks Aarsdividende til Paris eller Hamburg, saaledes som man kan gøre det med Store Nordiske Telegrafskabs eller Landmandsbankens Aarsudbytte, men man kan offentligøre den

samtidigt i København og de jydskke Provinsbyer, hvor det kan antages at have Interesse for Aktionærer, konkurrerende eller ligestillede Banker at erfare dens Dividende.

Naar nu en Efterretning af stor økonomisk Vigtighed har naaet Bureauet, lad mig for Danmarks Vedkommende nævne en Meddelelse som Englands Indførselsforbud mod danske Kreaturer, saa handler Bureauet efter følgende Ræsonnement: Denne Begivenhed vil faa øjeblikkelig, maaske meget stor Indflydelse paa Kreaturpriserne og Kreaturhandelens Gang. Enhver Kreaturhandler og enhver Kvægopdrætter er følgelig interesseret i strax at erfare denne Begivenhed for at kunne slutte sig til Prisfaldet og de øvrige Følger og disponere derefter. Offentliggør vi den nu alene i København, favoriserer vi de københavnske Kreaturkommissionærer paa Provinsernes Kreaturhandlers Bekostning, og sender vi den kun til de store Byer, foruretter vi de interesserede Kredse i de smaa Byer. Bureauet maa derfor gøre sit muligste for, at alle dets Kommittender, selv det mindste Provinsblad i den fjærneste af Landets Købstæder, samtidigt erholde denne Efterretning.

Som man ser, er denne Maade, hvorpaa Telegrambureauerne spreder deres Efterretninger, og som kun begrænses af det pekuniære Hensyn, som de mindre Blade selvfølgelig er nødte til at tage, af demokratiserende Natur. Enhver, selv den

mindste, Slagter eller Kreaturhandler i Grenaa eller Bogense stilles lige med den store københavnske Kreaturkommissionær; det gælder blot om, hvem af dem der hurtigst og rigtigst beregner Konsekvenserne af Indførselsforbudet.

Det betragtes nu næsten som en Selvfølge, at saadanne vigtige Efterretninger faa Timer efter, at vedkommende Begivenhed er sket eller Forordning udstedt, kendes overalt, og det er kun ad negativ Vej, at de fleste lærer at vurdere Betydningen heraf. Savnes undtagelsesvis en Efterretning af økonomisk Interesse, rejser der sig et Ramaskrig over de Tab, den eller den har lidt, og man henvender i Reglen disse Klager til Telegrambureauerne, uagtet der naturligvis kan være Lejligheder, hvor det er et Tilfælde, om Begivenheden naar til Telegrambureauets Kundskab, eller hvor Telegrambureauet paa Grund af rette Vedkommendes afvisende eller ligegyldige Holdning afskæres fra at bringe Meddelelser. Som et Exempel paa en Begivenhed eller rettere en Række af Begivenheder, hvor Vanskelighederne ved at skaffe paalidelige Efterretninger strax viste sig uoverstigelige, og hvor der faktisk blev lidt store Tab, kan nævnes Tysklands Forbud mod Indførsel af danske Kreaturer i Foraaret 1892, først mod Indførsel af jyske Kreaturer til Slesvig og Holsten, senere under meget variable Former til alle Østersøhavnene, først de preussiske, saa de mecklenborgske. Trods Diplomatiets og det herværende Telegrambureaus forenede Anstrængelser gik der syv Dage, før det lykkedes at bringe Klarhed i Spørgsmaalet om Slesvigs og Holstens Lukning, og i endnu flere

Dage svævede man i Uvidenhed om, hvorvidt Warnemünderuten var spærret for danske Kreaturer eller ej. Sagen var den, at det var overladt de lokale Regeringspræsidenter at udstede Indførselsforbudene og sætte dem i Kraft, saaledes at man intet vidste officielt i de tyske Regeringskontorer og derfor intet meddelte, medens Regeringspræsidenterne praktiserede Forbudet hver paa sin Tid og sin Façon og for fleres Vedkommende fulgte det mærkelige Princip, at lade Forbudet træde i Kraft flere Dage, før det blev offentliggjort.

Trods disse enestaaende Vanskeligheder gjorde Publikum Telegrambureauet ansvarligt for, at der ikke strax blev bragt Klarhed til Veje, og Bureauet er aldrig før eller siden i den Grad bleven bestormet med Forespørgsler fra Kreaturexportører og fra Redaktører paa Exportørernes Vegne som i hine Dage. Det hjalp ikke, at Bureauet henviste til Regeringen. Man vilde ikke finde sig i at lide Tab ved at faa de allerede afsendte Kreaturer returnerede, fordi Bureauet ikke vidste Besked. Mærkeligt nok kom det dog ikke til Erstatningsspørgsmaal mod Bureauet.

Udviklingen har efterhaanden ganske umærkeligt ført til, at Telegrambureauerne faktisk besørger Størstedelen af det økonomiske Efterretningsvæsen, som tidligere Konsulatvæsenet og Diplomatiets udførte. Selvfølgelig er det kun en enkelt Side, ganske vist ikke den mindst vigtige, af Statens diplomatiske Repræsentations Virksomhed, der saaledes udføres paa anden Maade uden Ulejlighed for Staten, og det er selvindlysende, at Tele-

grambureauerne, der aldeles ikke ønsker at usurpere denne Virksomhed, i mange Tilfælde arbejder sammen med Statens Repræsentanter i Udlandet og Udlandets Repræsentanter i vedkommende Stat, som oftest med Udbytte for begge Parter.

Paa dette Samarbejde beror det for en Del, om Telegrambureauerne ogsaa fremtidigt skal kunne udfylde deres Opgave, og med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvad der bør gøres for det økonomiske Efterretningsvæsen, er der fra et Telegrambureau-synspunkt nu i Hovedsagen kun to Ting at ønske:

1) at Telegrambureauernes Forsyning med Meddelelser maa vinde i Værdi og Omfang derved, at Handelens, Industriens, Landbrugets, de økonomiske Institutioners og Statens ledende Mænd i stigende Grad henvender sig til Bureauerne, naar økonomiske Efterretninger af almindelig Interesse ønskes offentliggjorte, og

2) at de Kommunikationsmidler, Bureauerne benytte, foreløbigt især Telegraf og Telefon, stedse holdes paa Højde med de tekniske Fremskridt og paa saa bekvem og praktisk en Maade som muligt stilles til Bureauernes Disposition.

